

RESUM ENTREVISTA SOBRE L'ÚS DE L'AIGUA AL SECTOR INDUSTRIAL

05 desembre 2017 Agència Catalana de l'Aigua, Barcelona

Assistents:

Annelies Broekman, responsable del projecte ISACC TorDelta, CREAM
Daniel Barbé, programa educatiu mediambiental del Consell Comarcal Maresme
Joan Zaragoza, Joan Zaragoza i Viver, Cap de la Unitat d'Inspecció de la Demarcació Tordera-Besòs

Entrevista

De quina forma feu les inspeccions sobre l'ús de l'aigua dels usuaris industrials?

El territori que inspeccionem inclou tot el delta i controlem els volums utilitzats i la qualitat de l'aigua abocada per cada una de les instal·lacions industrials. Realitzem dues inspeccions separades cada deu mesos, mirem el principi el final de l'any i veiem si els abocaments quadren. Es controla la conformitat amb l'autorització d'abocament pel volum i pels paràmetres d'abocament. Cada trimestre les empreses han d'enviar les dades d'abocaments que corresponen amb allò que es factura amb el cànon. Segons la mida de l'empresa i els antecedents pot rebre de una a quatre inspeccions a l'any.

Hi ha coneixement de pous no declarats?, i doncs, sense aquest control?

No. Hi pot haver alguns cassos especials com una empresa que aboca més aigua que al que consumeix perquè en el seu procés químic produeix aigua però és un cas especial.

Com funciona el sistema que inspeccioneu a la Tordera?

Les empreses agafen aigua però la tornen depurada al Tordera, les úniques que no la tornen al Riu són el polígon de Palafolls que va a parar a l'EDAR Pineda i dues empreses e Blanes que aboquen a mar igual que la Boeringer i l'Spontex de Malgrat.

Vam veure que aquestes empreses estan regulades per la normativa de risc SEVESO: hi ha plans de risc químic?

Si, amb la llicència d'activitats hi ha de haver plans de seguretat, però aquest tema ho tracta la inspecció del Cos de Bombers.

De totes maneres, a segons el meu judici aquestes indústries SEVESO tenen un risc molt baix. Per aquelles que aboquen al mar, l'ACA pren mostres a terra de la fàbrica Spontex (que té aigua de refrigeració marina), li prenen dues mostres al límit de la sortida de la depuradora perquè no puguin diluir amb aigua de mar i una altra mostra a la sortida general a la punta de l'emissari marí per comprovar si hi ha efecte dilució.

Sobre l'estat físic de l'emissari sota el mar: les empreses tenen un contracte privat amb una enginyeria que un cop any fa un informe de l'estat de l'emissari perquè no tingui fuites fent una observació directa de l'entorn.

Un projecte de:

Amb el suport de:

Les empreses que aboquen al riu també han de fer un cop l'any l'estat ecològic aigües amunt i aigües avall de l'abocament, si hi ha un problema el riu el pateix i es fa visible.

De totes maneres, no són indústries que utilitzen substàncies molt perilloses i no tenen dipòsits amb alts riscos de contaminació. Per exemple, la fàbrica Spontex fa la baieta de cel·lulosa amb sulfúric i ho neutralitzen amb sosa càustica. Abans hi havia un problema de partícules, però avui està tot molt controlat.

A finals del 90 va haver hi molta pressió de l'ACA, especialment per part del departament de sanejament i simultàniament per part de la fiscalia respecte als casos de contaminació. També era una bona època econòmica: les EDAR, les gran depuradores del Tordera, es van fer entre el 98 i el 99. Actualment a les empreses gairebé no hi ha sancions per abocament incontrolat a no ser que sigui conseqüència d'una averia i si és així ens avisen immediatament.

Hi ha un historial d'impactes curiosos també si una empresa deixa d'abocar, com per exemple a l'agost de fa uns cinc anys va haver-hi una gran mortaldat de peixos a Fogars que es va produir perquè a l'estiu la única aigua que circula pel riu és l'aigua que aboquen les depuradores, l'empresa de Fogars va tancar una setmana l'aigua de refrigeració i els peixos van morir per falta d'aigua. Al Riu Tordera, els darrers anys, només hi arriba aigua a fins al municipi de Tordera però abans arribava fins al mar.

Sobre les extraccions d'aigua quins patrons hi veus?

El darrers deu anys la disminució d'extraccions ha estat molt important. Per una banda s'han tancat empreses, com la fàbrica Fibracolor que gastava 4Hm3 de l'aqüífer que després depurava i abocava al mar. Per un altra banda, Nylstar i Rodia han passat de gastar 2Hm3 a 800.000 m3 entre els dos degut a la crisi i la reducció de personal i activitat.

El polígon de Palafolls s'està mantenint encara que la indústria tèxtil ha desaparegut. La TIPSAN de Tordera gastava 350.000 m3 però el 80% tornava al Riu. Croda gastava 2.000.000 m3 però ha començat a reutilitzar i ara gasta la meitat, l'Abanderado i la Tibor van desaparèixer, 100.000 m3 de consum menys. Del tèxtil només queden dues empreses Unitex i Trevortex tocant a Hostalric, a Maçanes. Hi ha menys extracció d'aigua i menys aigua al riu dels abocaments. Lo que no tenim controlat es la part agrícola, al Tordera tenim blat de moro i boscos de pollancre que gasten molt.

Hi ha la impressió de que s'hauria d'incrementar els controls sobre les extraccions d'aigua del sector agrícola: donar les concessions és competència de l'ACA però el control és insuficient. De fet, només el pous de noves concessions tenen comptadors i no obstant no hi ha dades adients per la gestió sobre el consum agrícola. Hi ha boscos abandonats, boscos nous, terres abandonades, terres noves, i des de que es va aixecar la moratòria de sobreexplotació s'estan donant noves concessions. Es considera que l'aqüífer ja no està sobreexplotat, de fet, a l'any 2000 va haver una forta salinització però després es va recuperar la quantitat i qualitat de l'aigua gràcies a una anys humits i la posada en marxa de la dessalinitzadora.

El control de l'ús d'aigua urbana és molt complert i totes les companyies de subministrament donen les dades:

- el Consorci Costa Brava que subministra aigua a Tossa i Lloret
- el CCM explota Sorea que abasteix des de Palafolls fins Arenys de Munt
- Aigües de Blanes (51% municipal, Aigües de Girona).

- Tordera, Fogars, Maçanet tenen els seus propis pous.
- Vidreres i Caldes i Malavella tenen connexió amb aportacions d'aigua del Ter (ATLL).
- Santa Maria de Palautordera té la captació a Fogars de Monclús i allí hi ha poc aqüífer i s'asseca, aquesta mateixa concessió també abasteix a regants, també els hi arriba l'aigua de la dessalinitzadora.

Creus que les extraccions per part de les embotelladores a l'apart alta de la conca tenen influència sobre la resta de l'aqüífer?

L'ACA no té autoritat sobre les extraccions d'aigua de mines, en teoria no ha d'haver-hi cap interrelació entre aquest 'aigua dels aqüífers profunds i els aqüífers superficials. Es fa servir aigua de l'aqüífer superficial per rentar les ampolles i aquesta torna depurada al riu. Només Aigües del Montseny a Sant Esteve de Palautordera agafa aigua de l'aqüífer i per això no posa "mineral" a les etiquetes, posa només "aigua".

Fem controls dels nivells dels aqüífers amb piezòmetres de l'ACA un cop al mes. Allà es veuen els impactes dels diferents consums: a Hostalric hi ha afectacions per els cultius de pollancre, a la línia de costa hi ha molta extracció per usos urbans que provoquen la introducció salina.

L'explotació de l'aqüífer està sotmesa a la concessió només quan es tracta de pous de més de 7000 m³ any, en cas el consum sigui major s'ha de publicar al DOGC i s'han de fer estudis. Pous de menys de 7000 m³ són autoritzacions, no concessions, i la tramitació és molt senzilla.

L'agricultura del Baix Tordera és molt sostenible respecte als consums perquè no es rega per inundació i té un consum reduït per l'ús de reg localitzat. L'agricultura no paga cànon, el cost de l'ús de l'aigua es equivalent als costos de bombeig.

Per el sector industrial, el cànon es de 18 cèntims metro cúbic multiplicat per un factor de correcció valorat segons la qualitat de l'abocament que torna al riu.

Com pot contribuir el sector industrial a la recuperació dels aqüífers?

A nivell industrial no es pot fer res més i les estratègies que es poden aplicar per amb el cànon amb el sector industrial és "si millores la qualitat dels teus abocaments, pagaràs menys".

A nivell d'usos urbans ja son molt baixos: sobre els 100 litres habitant dia i s'apliquen els trams de tarifació que fomenten l'estalvi i fan abaixar el consum de manera estable. Això no aplica als consums turístics del sector dels hotels i càmpings perquè tenen una tarifa "plana" i no hi ha tarifació per trams. Es aquest sector on, al meu judici, es podríem trobar alts volums de consum i hi ha marge de millora.

Al sector agrícola, l'horticultura ha optimitzat el seu ús però al tram mig del Tordera, el blat moro i el rec de pollancre per inundació continua, implicant una evapotranspiració enorme. La recàrrega de l'aqüífer dependrà del cultiu i de la permeabilitat del terreny. Els pous d'abastament exploten l'aqüífer profund del Baix Tordera però la principal recàrrega d'aquest aqüífer es produeix al tram mig del Tordera amb aigua provinent del Riu. Doncs, per tenir aigua al tram baix Tordera, a l'aqüífer superficial, hem d'anar de Fogars cap amunt.

Quin es el paper de la dessaladora?

Un projecte de:

Amb el suport de:

La dessaladora s'ha utilitzat per compensar la reducció de les extraccions de l'aqüífer pel consum urbà i això ha provocat una gran disminució de la falca salina. Inicialment la dessaladora es va posar en funcionament per una capacitat de 10 Hm³ però l'edifici i els filtres es van fer preveient que pogués arribar a dessalar 20 Hm³ que és el volum que dessala avui en dia. Hi havia també plans per construir una altra dessaladora a Blanes per 80 Hm³ però no s'ha fet. Aigües de Blanes té pous al Delta del Tordera i connexió pròpia a la dessaladora.

La titular de les instal·lacions es l'ACA, ATLL contribueix al cost de manteniment i aplica la seva tarifació als operadors en baixa. El cànon de l'aigua cobreix el cost de les infraestructures, depuradores etc. i funciona com un fons comú perquè tothom pagui el mateix independentment de si estan en la zona metropolitana o en un poblet on el cost seria altíssim si haguessin d'amortitzar la instal·lació.

Una dada important és que el 30 % de l'aigua que es capta no es factura, la part corresponent a les fuites. Per això l'ACA ha creat un nou impost: es factura a les companyies subministradores un cànon per fuites, corresponent a la diferència entre aigua captada i distribuïda.

Com de vulnerable és l'abastament del Delta de la Tordera en front a la sequera?

En l'escenari actual tenim aigua suficient per superar les alertes de sequera. Encara si volem imaginar escenaris d'emergència i imaginem que l'aigua de la dessaladora de Blanes, degut a la sequera, anés tota cap el sistema Ter-Llobregat i l'enviéssim a Cardedeu, el què passaria al Baix Tordera es que hauríem de bombejar més l'aqüífer profund i avançaria una mica la falca salina. Estem parlant de grans subministraments de l'aqüífer profund i no dels pous agrícoles de sis metres de l'aqüífer superficial. Els primers 25 metres són molt sensibles a les variacions del clima i molt dinàmic, però l'aqüífer profund és molt més estable.

Hi ha hagut fenòmens de contaminació i es podrien reproduir?

L'any 93 tot l'aqüífer profund es va contaminar de dioxans provinents d'una indústria de Sant Celoni. Blanes va tenir que posar filtres carbó actiu però al dia d'avui l'aqüífer ja s'ha recuperat totalment. Hi ha hagut una contaminació amb el ferro-manganés mobilitzat per la càrrega orgànica a l'any 2004, donat que a causa d'unes inundacions es va trencar l'estació d'aforament de Fogars i la sorra acumulada allà va baixar contaminant el Riu. A Sant Pol l'aqüífer es va contaminar amb dissolvent tri o tetracloroetilè que mai s'ha sabut d'on venia, podria ser una tèxtil de Sant Cebrià o una fàbrica de frens, no se sap.

Avui al meu judici no hi ha un alt nivell de risc de contaminació química a la conca.